

Hind 15 senti

KÕIGI MAADE TÖÖLISED ÜHINEGE

RÜNNAK

NOORSOTSIALISTLIK AJAKIRI

7 — 1931

VI aastakäik

Elust mu ümber

Nagu ööpäev poolega:

mustaga, valgega, —
seisad mu ees kahe Jaanuse palgega:
elu. Oo, tähistage hoolega!
muutub kui argipäeva kõver peegel, —

olete arvatavasti jälgind:

nägu üks naerul, teine kui nutul,
esimene nuumat, teine kui nälginde,
(viimasest mõeldakse põlastaval rutul),
nõnda dikteerib karm tõsielu keegel...

Võib olla, kui tõusvad kord tuuled,

tänav läüb lippude marru,
kõuekärgatusi kuuled, —
jookseb süis siingi kahte harru,
elu: kahte laagri, kahte klassi, —

ühel härrasid näete, — teisel: pööblit-massi,

ühed koidikusse tõttel,
teised pimeduse pagulased...
kui kibuvitsakroonina laubal on mõtted,
& säravate nägudega ründavad agulased, —

kui tänav tõukab maju:

püssilaadide & rusikatega,
kui müitingute raju,
kambas serviisi & lusikatega
paiskab ümber vana ilmakorra...
Värske tuul nüüd sisse murra,

et lipendavad õhus vaid päevakäsud-paberid,

tärnitet mütsid & tähtedega pagunid...
Ärge imestage süis, et uue ilma vaderid,
toimivad sama kui endised dragunid!..

Katkend pikemast poemist.

Noorsotsialistlikele ühinguile

Töötavatele noortele linnas ja maal

Eesti Noorsotsialistlik Liit korraldab selle aasta oktoobris ja novembri ajal ORGANISEERIMISKUU. Selle kuu kestes meie organisatsioon peab muutuma KAHEKORDSEKS liikmete arvult ja peab omandama juurde organisatsioonilist sitkust ja loogis jõudu. Selle kuu kestes laialised töötavate noorte hulgad peavad saama vastuse küsimusele: KES ON NOORSOTSIALISTID? MIDA PÜÜAB NOORSOTSIALISTLIK LIIKUMI-

NE? KUIDAS IGAÜKS VÕIB SAADA VÕITLEJAKS NOORSOTSIALISTIDE RIDADES?

Meie ühingud ja organiseeritud seltsimehed teadku: peame vastu reaktsiooni kallalekippumistele ja võime asuda vasturünnakuile sotsialismi ja noorpõlve nimel ainult süis, kui meie read on tihedad ja karastatud.

Sotsialistliku liikumise vanem põlv teadku, et vanade võitlejate töö

kannab hääd vilja ainult siis, kui seda toetab ja jätkab noorpõlv.

Kõik töötavad ja õppivad noored teadku, et nende elulised huvid on kaitstud ainult siis, kui nad liituvad meie organisatsiooni ridadesse.

Iga noorsotsialist hoogsale organiseerimistööle liikmete juurdevõitmiseks! Iga aus noor on tervitatud meie ühingu uusliikmena! Iga algatus noorsotsialistliku organisatsiooni laienduseks on tervitatud! Oleme tä-

nulikud vanemaile parteiseltsimees-tele iga kaastöö ja abi eest!

TUGEVA ORGANISATSIOONI LOOMISELE!

TÖÖTAVA NOORPÕLVE ÕIGUSTE JA VABADUSTE KAITSELE!

NOORPÕLVE ENESETEOSTUMISELE SOTSIALISMI KAUDU!

September 1931.

Eesti Noorsotsialistliku Liidu juhatus.

Sotsialistliku Noorsoo-Internatsionaali üleskutse

SELTSIMEHED!

Raske tulunduskriisi ja karmi poliitilise reaktsiooni ajal pöördume teie poole üleskutsega korraldada ka sel aastal

RAHVUSVAHELINE NOORTEPÄEV 4. OKTOOBRI

koosolekute ja meelevaldustega neil mail, kus on olemas sotsialistlik noorsooliikumine.

Töölisklassi noorpõlv jätab 1931. aasta meelde kõigepealt häda- ja võitluseaastana. Tööpuudus, sotsiaalne ja poliitiline reaktsioon on tabanud raskesti töötavat noorpõlve, ja rahvusvaheline sotsialistlik töölisnoorsooliikumine pidi pingutama kõiki jõudusid, et kaitsta oma õigusi ja saavutisi parempoolsete ja vasempoolsete vastaste päätungis töölisliikumise vabadusele.

Võitlus ei ole veel lõpnud. Raske talv on ees, ja meie teame juba praegu, et sotsialistlik töölis- ja noorsooliikumine tuleb sellest võitlusest murdumatusena ja vapustamatuna.

OLEME TÕUSUL.

Sotsialistlik Noorsoo-Internatsionaal on jõudnud tõsta oma liikmete arvu 1930. aastal üle 250.000. Ta on kasvanud edasi 1931. aastal, ja ei fašistidel ega kommunistidel ole õnnestunud kõigutada töötava noorpõlve usku sotsialismi, meie liikumist segada või lõhkuda.

Kriis, mida elame praegu üle, on

KAPITALISMI KRIIS,

mis uuesti ja vapustavalt on tõestand, et kapitalism ei jõua rahuldada inimeste lihtsamaid nõudeid, anda neile tööd, eluaset ega leiba. Töölisklassi noorpõlv on omandand selle teadvuse ohvrest rikaste kogemustega, ja ta ei unusta seda enam. Tugevam kui kunagi on meil tahe rakendada kõik oma jõud uue korra,

SAABUVA SOTSIALISTLIKU ÜHISKONNA LOOMISEKS.

Teame, et tee sellele sihile on võitluse ja töö tee, aga meie ei väsi kõvendamast oma ridu, koolitamast töötavat noorpõlve ja täitmast seda sotsialistliku vaimuga, et uue maailma ehitajad võiksid teostada sotsialismi uue päätungi kapitalismi ja reaktsiooni vastu.

Rahvusvahelisel noortepäeval demonstreerime uuesti

RAHVASTE DESARMEERIMISE EEST.

Kogu rahvusvaheline sotsialistlik töölisliikumine algatab lähemal kuuldel desarmeermiskõude valitsuste desarmeermiskonverentsile, nõude kord juba lõpetada relvastusehullus ja anda tõeline rahu täielise desarmeermisega. Võitlus rahu eest on meie võitlus. Sotsialistlik noorpõlv tahab rahu, ja ta peab sellepärast esimesena ja täie rõhutusega tõstma oma hääle. Meie demonstreerime 1931. aastal paroolide all:

KAPITALISTLIKU TULUNDUS-
ANARHIA VASTU!
POLIITILISE JA SOTSIAALSE
REAKTSIOONI VASTU!
SOTSIALISMI EEST!
RAHVASTERAHU EEST!

Sotsialistliku Noorsoo-Internatsio-
naali büroo: Karl Heinz, Austria;
Erich Ollenhauer, Saksa; Ernst Paul,
Tšehhoslovakia; Koos Vorrink, Hol-
landi; Hans Hansen, Taani; Ludwik
Cohn, Poola; Valère Aubry, Belgia.

ORVUSTO

Tähistevahetus Inglismaal

Rahvusvahelise sotsialismi seisukohad on selgund

Inglise töölispartei valitsus langes.

Teatud rahuldusega rahvusvaheline sotsialistlik liikumine nägi viimaseil aastail Inglismaad töölispartei valit-
suse all. See valitsus oli küll vähe-
mikuvalitsus, viimastel valimistel töö-
lispartei oli saand küll kõigest
3 300 000 häält 13 800 000 kodanlise
hääle vastu, kuid töölisorganisatsioonid
pakkusid kindlustuse ka vähemi-
kuvalitsusele. Macdonaldi juhitud va-
litsus pidi tõesti olema väga ettevaat-
lik: ta pidi otsima tuge oma poliiti-
kale kodanlistelt vabameelseilt —,
kuid sellest hoolimata ta võis kind-
lustada töötuid. Ei ole muid võitui-
sid „tänapäeva sotsialismi“ saavutis-
tes kirjutadagi selle valitsuse arvele
sisepoliitikas. Välispoliitikas Macdo-
nald'i valitsuse mõju oli tunduvalt.
See tõkestas pisut rahvusvahelist
reaktsiooni, oli võtnud suuna sõjavä-
gede vähendamise poole, katsus pääs-
ta Kesk-Euroopat tulunduslikust ka-
tastroofist.

Napilt kuu aega pärast Sotsialist-
liku Töölis-Internatsionaali kong-
ressi, kus mõnede poolt pandi suuri
lootusi Macdonald'i poliitikale, see
valitsus langetati kapitalistide poolt.
Pangad olid need, kes ähvardasid va-
litsust, *tööstuskapital* nõudis ajaras-
kuste langetamist täies ulatuses töö-
liste kanda. Valitsus langes, moodus-
tati uus suurkapitali huvisid kaitsev
valitsus, mille etteotsa astus jällegi
Macdonald. Endine sotsialistlik pää-
minister oma kahe endise ministriga
asus valitsuse etteotsa, mille pääüles-
anded on vähendada töötute toetusi
ja kärpida riigiteenijate ning õpetajate
palku, sellega andes palgavähenduse
eeskuju ka kapitalistidele.

Parteinõukogu mõistis selle ühel
häälel hukka. Parteioorganisatsioon

Londonis heitis Macdonald'i oma ri-
dadest. Kolm tööliklassi usaldus-
meest on lahkund kapitali huvide
kaitsjaks!

Macdonald'i „rahvuslikud huvid“

Macdonald on vabandand, et ta ei
ole astund seda sammu kerge süda-
mega. „Üldrahvuslikud huvid“, mis
tema arvates on kõrgemad töölis-
klassi ja sotsialismi huvidest, olevat
sundind teda selleks. Küllap ülejook-
sikud tõeliselt usuvad, et nad nüüdki
teenivad tööliklassi omajao, küllap
nad tõestavad, et ilma nende osavõ-
tuta praegusest valitsusest tööliklassi
käsi võiks käia *veel halvemini*. Mitte-
marksistlikud, klassivõitluse mõttest
mitte täiesti vallutatud, „rahulikku
arengut“ propageerivad töölisjuhid
on saand ausameelseiks ülejooks-
kuiks.

Töölispartei kindel distsipliin.

Töölispartei valitsuse algusest pää-
le Inglismaal on olnud tüliküsimu-
seks, kuidas võib jõuda lähemale sot-
sialismile. Iseseisev Töölispartei, üks
osa Inglise ühtlast töölisliikumist, on
olnud ikka teisel arvamisel. Ka teiste
Euroopa maade sotsialistid ei ole
hinnand väga kõrgelt Inglise vähe-
mikuvalitsust ega töölisliikumise ri-
gipoliitikat. Need seisukohad on
leidnud nüüd õigustuse. Inglise töö-
lisliikumise paratamatu suund on
nüüd terav vastolu kapitalismi ja
selle valitsusega, meetodiks saab pa-
ratamatult mitte „meie päevade sot-
sialism“ valitsuse kaudu kapitalistli-
kus riigis, vaid võitlus kapitalismi ja
selle riigivõimu vastu oma organi-
satsioonide kaudu.

Et Inglise töölisparteil ei puudu
otsustavat julgust, et tal ei puudu or-
ganisatsiooniline distsipliin, näitavad

juba viimased sündmused. Ei küsitud sellest, et omapääd poliitilise sammu astuja on kauaaegne partei usaldusmees, ei küsitud sellest, et nii Macdonald kui ka Snowden ja Thomas on väga populaarsed ja lugupeetud juhid — ükski asi ei takistand mõistmast hukka nende poliitilist sammu ega tõmbamast teravat joont eneste ja nende vahele.

Reaktsioon tungib pääle.

Inglise reaktsioon väheste töölis-

juhtide kaastegevusel on kahtlemata signaaliks ka teiste maade reaktsioonile. Veel enam kui senni kapital püüab langetada kriisi kõik raskused tööliisklassi kanda. Küllap püütakse mujalgi leida kokkuleppeid ühe osa tööliisklumisega. Kuid Inglise töölispartei järsk vastus reaktsioonile on hääks eeskujuks ka teiste maade tööliisklumisele. Kapitalismi sulaste tegevuse piiramine on eeskujuks ka teistele maadele.

PAUL VIHALEM

Tulunduse areng ja kapitalismi kriis

Kui utopistlikud teoreetikud nägid vaeva utoopiliste sotsialistlike koguduste elu kirjeldamisega, siis modernil kapitalistlikul aegjargul on esmajargulise tähtsuse omandand kapitalistliku ühiskonna ja tulunduse põhjalik analüüs, mis näidates kapitalismi puudusi võimaldab teha poliitilisi järeldusi sotsialismile jõudmiseks. Kapitalistlik majandus on viimaste aastakümnete jooksul veelgi jõudsalt arenend, produktiivsus on ratsiooniseerimisega jõudsalt suurend. Ometi sel ajal oleme eland üle maailma suurima sõja, näeme praegu kasvavat relvastumist ja teravnevad raskemat maailma tulunduskriisi paarikümne miljoni töötuga kultuurmaades (Ühendriigid 7, Saksa 5 ja Inglismaa ligi 3 miljonit). Vähegi objektiivselt majanduslikule ja poliitisele arengule suhtudes paratamatult meis tekib küsimus, kas mitte kapitalistlik produktsoonisüsteem ei pea aset andma sotsialistlikule juba lähemas tulevikus.

Kapitalismi alul oli *vaba võistlus* hüüdsõnaks, mille abil pidi üldine kooskõla ja edasikestev areng toodama majandusellu. Selle abil pidi püsima ainult see käitis, mis toodab hääd ja odavat kaupa. Sotsialismile heideti ette et ta võistluse kõrvaldamisega ei suuda arendada korralikku produktsooniprotsessi. Ent hiliskapitalismi aegjark suurte monopolorganisatsioonidega näitab vaba võistluse kadumist juba kapitalistlikus majanduses. Tööstusmaades 45% käi-

tistest on monopolorganisatsioonideks ja kartellideks koondund, ja vaba võistlus maailmaturul on summutatud kõrgete tollimüüridega. Suurtes aktiaettevõtteis kaob juhtiva ja hoolitseva peremehe kaju, andes aset bürookraatlikule ametnikkonnale, kes hoolitsevad tundmatute aktiaomanike kasude eest.

Näib nagu kapitalistliku majanduse areng hakkaks omandama sotsialistliku tulundusorganisatsiooni tunnuseid. See protsess kõrvaldab väited, nagu poleks produktsoon võimalik ilma peremehe ja võistluseta, teisalt kergendab edaspidist sotsialiseerimist.

Tulunduse arengu iseloomustavamaks jooneks, mis sotsialistlikus tuluduses kestab loodetavasti veel suurema hooga, on produktsoonikultudest konstantkapitali kasv variaabelkapitali arvel. (Konstantkapitali moodustab fikseeritud kapital — masinad, ehitused j. m. ja tsirkuleeriv kapital — toorained; variaabelkapitali — tööpalgad) kapitalistliku produktsooni tõukejõuks on lisaväärtuse, kasu saamine, mida saab sel teel, et töölisele antakse vähem palka kui ta töö väärt. Kapitalistliku majanduse areng aga toimub sel teel, et kapitalist suure osa saadud lisaväärtuse eest ostab uusi masinaid, hooneid jne., laiendades produktsooniaparaati, (kapitali akumulatsioon) et saada suuremat lisaväärtust, kasu.

Kuna töölisklass kui päämine tarvitajaskond ei jõua enda poolt produtseeritud saaduste hulka tagasi osta, tekib üliproduktiooni, kriisi hädaoht. Osalt lahendub see sel teel, et kapitalistid isiklikus elus hävitavad väärtusi, kapitalistlik riik on sunnitud kulukaid sõjavägesid jne. pidama ja ajutiselt sel teel, et produktiooni-aparaadi laiendamise ja ratsionaliseerimisega kasvab nõudmine masinate ja ehitusainete järgi, viimase protsessi seisumajääk aga märgib kriisi alguse. Produktioonivahendesse mahutatud kapitali (fikseeritud k.) kasvades kasvab ühtlasi kapitalisti riisiko, sest kui tal ei õnnestu kogu produktiooni müüa, — kapitalist produtseerib ju maailmaturu tundmatule ostjale — siis jääb kulukas tehas seisma. Seistes ei anna see aga mingit tulu, küll aga hävib, nõuab laenatud raha ja kapitali amortisatsiooni (uuendamise) protsenti.

Modernides tööstusmaades tööpalgad moodustavad keskmiselt 20% produktioonikuludest, seega 80% on konstantkapitalis, millest suurem osa masinates, hoonetes ja ainult vähe või hoopis mitte sugugi osetavates toorainetes. Kui kriisi ajal käitis peab töötama poole koormatusega, siis tuleb tal kauba omahind ligi kaks korda kallim, sest ligi pooled töölised saab ta küll lahti lasta, aga ometi jääb kogu tehas endises koosseisus alale.

Riisiko kõrvaldamiseks on kindlaim abinõu võistluse kõrvaldamine monopolorganisatsiooni, kartelli ehk trusti asutamisega. Kartell määrab kindlaks hinnad ja igale käitisele ta produktiooni suuruse. Kui kartellil õnnestub kindlat monopoli maksma panna, siis võib ta julge olla kindlale kasule, jah, isegi kriisi ajal ta võib hoida hindu langemise eest.

Ent ometi kartelli asutamisega võistlus ei lõpe. Tugevamad ja ratsionaliseeritumad ettevõtted ei saa muidu oma produktiooni tõsta kui ostavad nõrgemad ära. Kuna viimased monopolhindade tõttu saavad suurt kasu, siis nende ostuhind peab olema küllaldaselt suur, et katta käitisesse mahutatud kapitali, iga-aastast kasu ja lisatasugi. Väljaspoolt

kartelligi vaba kapital, meelitatuna kindlast kasust, asub kartelliga võistlusse, asutades uusi käitisi. Kartell kas võistleb võistlejad surnuks või ostab nad ära. Ostetud tehased normaalselt jäetakse seisma, kuna osutub tulusamaks korraldada kogu produktioon täie koormatusega töötavas ratsionaliseeritud ettevõttes.

Nii produktiooniaparaat laieneb tarbetult, seisvatesse tehastesse mahutatud kapital hukub. Hindade alandamine kapitalistile muutub raskeks, sest kõigi seisvate ja poole koormatusega töötavate käitiste kapitalid peavad kaubarvitajailt sisse nõutama. Hää näitena esinevad siin meie eksporditapamad, millede produktiooniaparaadist on ainult $\frac{1}{10}$ tarvitusel, seega iga sea tapmine osutub 10 korda normaalsest kallimaks.

Kõigi endiste kriiside lahendajaks oli hindade langus. Kapitalistid pidid suure võistluse tõttu kaubad odavamalt turule laskma, et hoiduda veel suuremate kahjude eest. Palgad langesid küll ka, ent hindade langus oli siiski suurem, nii et tegelikult reaalpalk ja rahva ostujõud koguni tõusid. Praegu monopolorganisatsioonide tõttu tööstussaaduste hinnad pole pea sugugi aland, küll on aga vastupidi nõudjate poolel väljalangend kümned miljonid töötud, ja ka talupidajate ostuvõime on vähenend raske agraarkriisi tagajärjel. Järelikult ei leidu ostjaid produtseeritud kaupadele.

Kui praegu nõutakse palgaalandust, siis tähendab see aina kriisi süvenemist, sest siis tööliste ostujõud ja reaalpalk väheneksid. Peakski kartellil olema kristlik kavatsus hindu alandada palgavähendamise abil, siis ka sellel on vähe mõju. Teame, et keskmiselt tööpalk moodustab 20% produktioonikuludest, järelikult 10%-line palgaalandus vähendaks ainult 2% võrra produktioonikulusid.

Kapitalistliku tulunduse arengut kuni tulunduskriisi alguseni 1929 iseloomustab ratsionaliseerimine. Kapitalistliku ratsionaliseerimise sihiks on produktioonikulude vähendamine tööpalkade varal, suurema hulga saaduste produtseerimine vähema tööliste arvuga. Ratsionaliseerimisega

kallineva produktsiooniaparaadi (uued, täielikumad masinad) kulud peavad olema vähemad kui ratsionaliseerimisega ülearuseks muutunud tööliste palgad, sest muidu ratsionaliseerimine ei osutu kapitalistile kasulikuks. Ratsionaliseerimine toob endaga tööpuuduse ja tulunduskriisi võimalusi. Iga uus masin vallandab kümneid ja sadu töölisi.

Kapitalistile on kasulik asendada masinat elava töötõu asemele, kui see töötab odavamalt. Kui aga selle läbi tööta jäänud töölised ei leia uut teenistust, siis on niisugune ratsionaliseerimine ühiskondlikult kahjulik, kuna töötud langevad ühiskonna hoolitseda, ja isegi siis, kui ühiskond ei maksa töötuile toetust, olgu töötatöölise fondist või armuannina häätegevailt isikutelt, on nälga surnud inimeste kasvatuskulud mahavisatud raha.

Ratsionaliseerimishooajal tõuseb nõudmine produktsiooniabinõude järgi, seega töötud leiavad tööd masinaehituses, ehitustegevuses, söekaeandusis, rauatööstusis jne. Ent kui ratsionaliseerimisprotsess lõpeb ja algab tulunduskriis, masinaehitus, ehitustegevus j. m. jäävad seisma ja vabastavad töölisi.

Töötud langevad turul tarbeainete nõudjatena välja, väheneb nõudmine kaupade järgi, tekib ka siin üliproduktsioon ja kriis.

Kriisi ajal suur osa käitisi jääb seisma, nende ehituseks tarvitatud töö muutub asjatuks. Kriis tekitab miljonipäälisi töötatöölise armeesid, keda ühiskond peab toitma. Ühendriikides juba 1920—21. a. kriisi ajal $\frac{1}{3}$ tehadest seisis, tekitades 12 miljardit krooni kahju. Hävitav võistlus kulutab hülgasummasid ebaproduktiivsele reklaamile. Ühendriikides arvatakse olevat sel alal 600.000 inimest töötl.

Kuna kallima produktsiooniaparaadiga käitisel on kriisi puhul suurem riisiko, siis paljud ei julge asuda ka hää konjunktuuri juures ratsionaliseerimisele. Seega kriisihädaht ja kapitalism takistavad edukat ratsionaliseerimist.

Harmonilise majanduse arengut takistavad veel sõjad, tollimüürid,

imperialistlik riigipoliitika ja rida muidki kapitalistliku korra pahesid.

Moderni kapitalismi areng kujuneb päev-päevalt raskemaks. Küll suurendab inimvõimetus alaliselt produktsioonivõimet, aga teisalt kapitalistlik süsteem raiskab niipalju inimvõimetusjõudu asjatult, et elustandard vaevalt paraneb, tulunduskriisi ajal isegi suuresti halveneb.

Rohkem kui kunagi enne tõuseb praegu tarvidus organiseerituma ja otstarbekohasema ühiskonnavormi järgi, moderni kapitalismi arengu loogiliseks järeltõuseks on sotsialism. Loomulikult hüpe kapitalismist sotsialismini ei sünni iseenesest ega valudeta, vaid organiseeritud inimmassi võitluse ja loomingu tagajärjena.

RUD. PRÄÄTS

Elu pale

*Oh nektarallik, verikupp,
tulduksuv südäle nupp,
miks hirmukülmas värised?
Miks ahastuses kärised?*

*Kui rajuna raksuvad rumalushood,
kui lainena murravad hullusehood,
õhk pillutat välkusiid, sädemeid
et valada kõigile mürkisiid suhu,
et säravad silmad ei näeks: kuhu
võib minna, kust otsida teid —*

*siis nektarallik, verikupp,
tulduksuv südäle nupp,
täis ootust, hirmu väriseb,
tee kaotand, lõhkeb, käriseb.*

*Nii otsib, nii rabeleb rahutu.
Ei otsingut endasse mahuta.
Teed leida, teed minna ja rajada,
siht silmas kui lõppeks, siis minetab
[juhu,
lääb uhkesti süda. Ta teab milleks ja
[kuhu
võib tähiseid jätta, ja sihtisiid ajada.*

*Siis nektarallik, verikupp,
tulduksuv südäle nupp,
siis sammud, sammud, sammud;
tee ootas ees ju ammu!*

Igatsused

Juba ammugi ootas ta väljapääsu sellest painajalikust olukorrast. Teadis, et kunagi peab tulema pööre. Ta oli vähenõudlik oma ootustes ja igatsusis.

Ah, kui kordki saaks istuda toas, kus palju, palju päikest ja õhku ja valgust. Kui ainsa päevagi saaks olla emal tollest niiskest, rüpasest ja külmast keldriurkast. Üks ainus päev... Ah, jätkuks poolestki...

Ja kordki kui saaks tunda nälja asemel rahuldust kõhus, meeldivat rammetust nõrkades liikmeis. Ainsa korrangi saaks sirutada end soojal, pehmel asemel ja tunda päikest, õhku ja valgust ümber enda...

Üks ainus päev... Ah, jätkuks poolestki...

Vaid korraks tahaks kanda praeguste hõlvade asemel sooje ja terveid rõivaid. Vaid korraks tahaks tunda, et jalgu kataksid terved ja soojad jalatsid; et need ei külmetaks enam... päikesepaistelises soojas toas, emal näljast ja piinavaist mõttest.

Vaid korraks, üheks päevaks... Ah, jätkuks poolestki ju...

Jatkuks ühest korrastki, kui saaks mängida koos teiste lastega, kui nad käitleksid teda omasugusena, tunda rõõmu koos nendega, võtta osa nende algatusist.

Jatkuks päevast... ah, poolestki jätkuks...

Kui ainult kordki ei tunneks noid valusaid pisteid rinnas ja seljas, seda piinavat kõha, mil vappub kogu kurnatud keha, mil näokene tõmbub siniseks, paljad varbadki tõmbuvad krampi.

Jatkuks ainsast päevast... Ah, poolestki juba...

Ta ootas igatsusega, see väike üheksa-aastane, seda päeva, seda pooltki päeva. Ta uskus oma ema sõnu, kes oli öelnud, et kunagi tuleb pööre. Alati uskus ta oma ema, kel oli nõnda vähe aega tema jaoks, kes aga alati töötas neile, kel seda küllalt oli. Aga temale jätkus mõnest hetkestki.

Keset oma unistusi ja igatsusi uskus ta kindlasti, et kord saabub aeg, mil emal ei pruugi nõnda orjata ja tal jätkub aega temagi jaoks. Ta teadis, et siis ei tunne enam nälja, külma, õudset, rusuvat keldritoa rõskust ega pimedust, ei üksildust, valupisteid rinnas ega kurnavat kõha. Ta uskus, et SIIS ei jatku seda vaid üheks ega poolekski päevaks vaid mitmeks, mitmeks — ei, alaliselt on nõnda. Kõigil inimesil on ühepalju aega ja süüa, ja kõik on üheväärsed. Ikka paistab päike, puhub värske tuul, õitsevad lilled ja on soe.

OSKAR PÄRN

Maa töölisnoorpõlve aktiveerimiseks

Noorsotsialistide ülesandeid

Kapitalistliku tulunduselu plaanitu korralduse kaasnähteiks on perioodsed kriisi ajajärgud, kus kogu süsteemi alused tugevasti rappuvad, tuues kaasa kaose ja anarhia ühiskondlikesse eluavaldusisse.

Sügavamalt ja ulatuslikumat tulunduskriisi põeb maailm tänapäeval, mis hoiab majandusliku ja ühiskondliku elu omas võimsas embuses. Praegu kestev tulunduskriis on tun-

gind ka põllundusse, muutudes üldiseks agraar kriisiks.

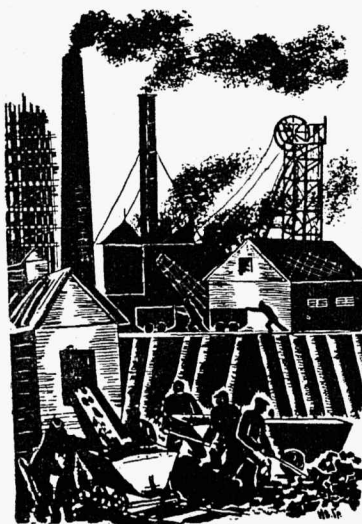
Tulunduskriisi ajajärgul kasvab kohutavalt, ka normaalaegadelt eksisteeriv töötute reserv. Määratu, miljonitesse ulatuv töötute armee nälgib. Miljonid on jäetud saatuse hoolde.

Kapitalistlik süsteem ei suuda lahendada praegust kriisi, ega kindlustada tööd vajajaile töötamisvõimalusi.

Kapitalism ei hooli inimestest vaid on väljas saagiahnusel. Kasutades töövõimaluste vähesust, rakendades tehnilise hügelarengu saavutisi töösse ja põllundusse, on alatud üle maailma reaktsooniliste poliitikute juhtimisel seadusandliste ja vägivalda abinõudega tugev päätetus töötavate kihtide elustandardi vähendamiseks, tööpalkade allasurumiseks ja üldise sotsiaalolukorra halvendamiseks, kuid esijoonel töölisorganisatsioonide hävitamiseks. Teadlik ja organiseeritud proletariaat astub siin võitlusareenile. Proletariaat ei lase vastupanuta lõhkuda ja hävitada omi organisatsioone. Töölisklass ei saa leppida tööpalkade allakiskumisega, üldise sotsiaalse viletsuse ja tööpuuduse kasvamisega ning inimlikkude õiguste ja kodaniku vabaduste jalgealla tallamisega reaktsooniliste jõudude poolt. Maailma proletariaat sotsialistlike parteide juhtimisel on astund otsustavasse võitlusesse kapitalismiga ja selle kandja, kodanlusega.

Kuna üldised majanduslikud hädad on kanduvad ka põllundusse, tööpuudus, mis senni andis tunda pääsjalikult linnades, on ulatund ka külla, põllumajanduskriisi tulemusena, siis maa on kistud samuti kaasa sesse võitlusesse. Ei kannata maatöölised praegu sugugi vähem kui tööstustöölised hulgad. Põllusaaduste normaalhinna languse tagajärjel on põllunduses töötajate palgad langend kohutava kiirusega viimaseil aastail. Masinate tarvituselevõtt põllutöös on vabaks jätnud palju töökäsi. Kuna maatöölise jaoks meil puuduvad pea täiesti sotsiaalseadused, siis talunikel on piiramata vabadus kurnata pälepaakuvat tööjõudu. Võitluse olukorra parandamiseks teeb võimatuks asjaolu, et maatöölised puuduvad omad organisatsioonid, ehk kui neid leidubki, siis on nad jõuetud, väikese liikmete arvuga, veel vähema teadvusega, ja siin-sääli laialipillatuna tihti omavahelise sidemeta. Seetõttu maal on antud täielikult peremehe meelevalda, kes kasutab nende ihu ja hinge mingi kontrollita.

Kuna pole ette näha maailma põllunduskriisi lõppu, ega saa siin sammuda erirada meie mitte just

kõrgel arenguastmel seisev põllumajandus, siis seisab eel jätkuv maa töötavate kihtide majandusliku ja sotsiaalse olukorra halvenemine. Luues kaitset põllundusele igasuguste kõrgete keelutollide abil, millest kasu saavad üksnes suurmaapidamised, ei ole ükski valitsus mõelnud luua kaitset ka maatöölisele, et pehmedada veidigi põllunduses töötavate kapitalismi ohvrite meeleheitlikku seisukorda.

Asjatu on loota, et kujunend vahetõrgete teravuse pehmedamiseks võidakse nimetamisväärseid tagajärgi saavutada kodanlike enamusega parlamentide ja valitsuste kaudu, et kapitalismi kokkulangemist suudetaks ära hoida diplomaatide ja pääministrite vastastikuste huvireisidega. Ärgem loogem ka illusioone, et meie Vabariigi Valitsus, kus kaasa aitavad ka kaks sotsialistlikku ministrit, suudaks leida vahendeid viletsuse päevapäevase suurenemise ärahoidmiseks. Tulunduskriis on ka oma arstidele, kodanlikele kui ka koalitsioonivalitsustele kasvand üle pää.

Oleks enesepettus oodata peatset majandusliku konjunktuuri paranemist, lahendamata elamistingimuste saabumist ning endiste „hääde ae-

gade“ tagasipöördumist nii linnas, kui maal.

Rängemalt kannatab olevikus pälekasvav generatsioon, tööprotsessi astuv noorpõlv linnas kui maal. Kui täiskasvanuil pole tööd, on lootusetu allealistel pääseda mingile tööle. Ja kuigi, siis ekspluateeritakse noori enam, kuna neilt nõutakse samal määral kui täiskasvanuilt, kuid tasutakse tunduvalt madalamalt.

Milline on maa töölisnoore tänapäev? Milliseid väljavaateid jääb tulevikku? 3—4 kuud töövoimalusi; 17—18 tunnine tööpäev ja selle eest näljapalka mõnikümmed krooni, siis ees pikk talv nälgimiseks, kuna pole töötamisvoimalusi. Rändlinnu parvedena on rändamas talvekuudel töötuid noori külast külla, talust tallu, südames ainult üks valuline igatsus — *saaks tööd ja leiba*. Ei ole võimalusi edasijõudmiseks, ei väljavaateid kõrgemale tõusmiseks. Linn, tuhandeisse ulatuva töötute armeega ei meelita, ei lase tekkida paljutootavaid illusioone. Tundmatul, vilumatul maanoorel, kel puuduvad tutvused ja soovitusel, on linnas elamisvoimaluste leidmine muutund täiesti võimatuks. Meeleheitele, hingelisele laostumisele võib viia valitsev olukord optimistlikumagi ja edasipüüdumagi maa noore tööliste. Jäävad lohutajaiks alkoholilõbu, kaardimäng, laupäevased tantsuõhtud ja muud tingel-tangelid. Nii ristub mõistus, kaob vaimuvärskus ja idealism, lämbub nooruslik vaimustus ja usk tuleviku paremaksujunemisse. Pettumusist tekib olukorra valehinang. Tulnud karmi mineviku kitsaist oludest, siirdudes tänapäeva lootusetusse, kalduv meeleheitele aetud noorus rahulolematusele ja valitseva poliitilise korralduse — demokraatia vihkamisele.

Kogu maailmas püüab reaktsiooniline kodanlus rakendada ja ära kasutada oma tumedate sihtide saavutamiseks rahulolematu töötute massi revolutsioonilist energiat demokraatia hävitamiseks, et siis veel suuremal määral orjastada samu töötavaid kihitsid. Kõikidel neil tagurlistel liikumistel, kes püüavad haarata ka maatööräha hulki, on kõlavad ja paljutootavad revolutsioonilised loo-

sungid. Eks olnud Soome „lapua“ ja meie omagi Karksi fašismi ridades suur protsent teadvuseta talunoori. Samuti Austria „Kodukaitse“ ja Saksa „Teraskiivri“ fašistid verbiavad hulga aktiivseid liikmeid noortest ebateadlikest maatöolistest. Leedu reaktsiooniline liikumine sai valitsusaparaadi vallutada üksnes maarahva vaikival nõusolekul. Maarahva võitmine sotsialistlikule liikumisele on saand kõigi maade sotsialistlikkude parteide põlevamaks päevaküsimuseks, tähtsamaks ja kaugeleulatavaks oleviku poliitiliseks ülesandeks.

Meil olgu see noorsotsialistide eriülesandeks esijoones. Vallutades maal, põllunduses töötava noorpõlve, oleme tööliikumisele alatiseks kindlustand maatöölise aktiivse kaasalöömise. Luues ja ülesehitades maal noorte tööliste organisatsioone, noorsotsialistlikke ühinguid, rajame ühtlasi püsiva aluse sotsialistlikule tööliikumisele maal.

Noorsotsialistliku liikumise asetah see aga raske probleemi ette. Kuidas kanda sotsialistlikke ideid maa teadvusetusse massi? Kuidas kujundada ümber ürgjõuline rahulolematu valitsevaile oludele, organiseeritud ja sihikindlaks tahteavalduseks? Kuidas rakendada pulbitsev masside revolutsiooniline energia tööliikumise teenistusse? Kuidas muuta oleviku tunde pärane vihkamine teadvuslikuks klassivõitluseks kapitalistliku tulunduskorralduse kõrvaldamise eesmärgiga? Kuidas juhtida noori täiele teadvusele ja selgusele olukorrast, milles elame — neid viia mõistmisele eksisteeruva ühiskondliku korra vastuoksusist ja õiglusetusest?

Ei tööliste „rahustamine“ ega neile „riikliku mõlemise“ õpetamine pole meie — noorsotsialistide ülesandeks, vaid näidata nälgivaike noortele teelt teele, milles meil on linnas kätte tööliiklasi vabastamise tee, klassivõitluse tee, sotsialismi teostamise tee. Millalgi pole olnud poliitiline selgitustöö, poliitilise huvide äratamine ja poliitiline kasvatustöö noortele nii vajaline, kui oleviku segaseis olukorras. Ka maanoortele on vaja selgitada seda ajaloolist ülesannet, mille teostamine toimub tööliikumise raamides. Maarahvas on väga umb-

usklik, kahtlev, kaaluv, ettevaatlik, tas on veel tugev juurdund traditsioon. Ta ei usu kergesti paljaid sõnu. Aga kui ta kord veendund on, siis on ta meie kindel liitlane, siis toob ta ise vabatahtlikult suuri ohvreid uuele ideele.

Maa funktsionääridele langeb selle ränga ja vastutusrikka ülesande teostamine — maa tööliskoortade hulkade poliitiline aktiveerimine ja juhtimine sotsialistlikku mõtteilma.

On vaja hävitada ja kaotada kodanluse apostlite jutustamise tagajärjel tekkinud väärarusaamine, et maa ja linn peavad seisma sõjajalal. Maanoor ei tohi uskuda neid vassijaid, kes räägivad linna dragoonilisest püüdest elada maa töötava rahva kulul. See kõik on vale. Kapitalism on see hüüdra, kes maa ja linna töolistelt röövib nende töövaeva. Maa ja linna kapitalistid on liidus teineteist vastamisi toetades. Liit võimas peab tekkima maa- ja linnatöolistest. Põllutöeline ja tööstustöeline pole vaenlased — neil on ühine vastane kapitalismi ja selle kandja kodanluse näol.

Noorsotsialistid peavad astuma esimesed, läbikaalutud ja tunnetatud sammud maa konservatiivsesse hingellu murrangu loomiseks. Neil on suur töö ees umbusalduse, eelarvamuste ja valekäsituse padrikust sihi läbiraumiseks. Ärgu kohutagu töö raskeks tegijaid. Püsivad pingutsed annavad lõppeks tulemusi.

Maa tööliskoortpölv tuleb võita sotsialismile!

Vajame igasse valda, igasse külla, kus leidub kümme-kond noortöölist, teadlikku noorsotsialistlikku funktsionääri — vajame sinna elujõulist noorsotsialistlikku ühingu. Selle teostamiseks rakendagem kõik: sotsialistlikud õpetajad, vanemad tööliskõhikute tegelased, kuid esijoones ärskad noored töölised ja talusulased ise — lai on tööpölv.

Noorsotsialistid, mitmekordstase pingutus eelseisval organiseerimiskõhiku uute organisatsioonide asutamisega, olemasolevatel liikmetel tööstusega kahekordseks ja töö muutmisega intensiivseks.

ERIK TUIMAN

Kriis põllumajanduses

Ainult sotsialism lahendab ummiku

Elame tänapäev hirmsaimas kriisis oluist. Vastolude pöörasusest vappuv maailm: ühelpool hiigelladud külluses täis vilja, riidet ja muid elatistarbeid, teisel nälgi, alatoitus, närud riidet asemel. Nälgi töötu (ja töötute hulk kasvab!), kannatab alatoitluse all linna tööline, aga raskustes vaevleb ka põllumees, nii sulane kui taluomanik, viimasel põld on annud küll hää saagi, kuid oma töötasu ta kätte ei saa, põllusaadusi on liig palju turul ja nende hind ei tasu põllumehe tööd.

Käesolev hiigelkriis nii tööstuses kui põllumajanduses on kapitalistide *väärratsionaliseerimise* tulemus. Kui sõjaajal miljonid mehed kisti ära loova töö — põlluharimise juurest — varanduste ja inimelude vastastikusele hävitamisele üksikute suurkapitalistide rühmitiste kasu huvides,

tekkis terav toiduainete puudus — sõdiv Euroopa ei jõudnud enam end toita. Ameerika Ühendriigid ja Kaanaada pidid suurendama külvipinda, et täita Euroopa turu nõudeid. Kuna vabu töökäsi Euroopast sisserändamas polnud, rakendati masin töösse inimese asemel — traktorite suur võidukäik. Sõja lõppedes Euroopa hakkas kasvatama vilja uuesti normaalselt. Tagajärg: vilja paisati liiga palju turule — hinnad langesid. Pidi hakatama vähemate kuludega põldu harima. Selleks oli vaja põllumajandust veel enam ratsionaliseerida, veel enam mehhaniseerida. Nõrgemad põllunduskäsitised jäid pankrotti, kapitalirikamad ühikud aga koondasid enda kätte seda suuremaid maalahmakad, kuhu masinad ja traktorid tööle pandi. Nii tekkisid Ameerikas n. n. „nisuvabrikud“, mille

omanikuks polnud enam üksikud isikud vaid aktsiaseltsid. Kadus vanas mõttes *intensiivne* maapidamine, kus põllumees ettevaatlikult töötab, et ükski tera ei läheks kaotsi. Asemel astus odav suurtööstus. Pandi tööle traktori abil kombineeritud lõikemasin, mis lõikab vilja, peksab, puhastab ja valab terad kottidesse otsekohe põllul ja selle juures on töös ainult üks inimene — traktorijuht. Samuti mehhaniseeriti ka kündmine, külv ja teised põllutööd.

Sellised masinad tasuvad end ainult hiigelpõldudel (üle 1000 ha põllupinda). Euroopa mõttes suurmaapidamistes (=mõisad) ei tasu nendega töötamine. Nii hakkas Euroopa põllumajandus Ameerika hiigla latifundiumite võistluse all varsti pärast sõda kiratsema. Eriti aga ja Ida-Euroopas — Balkani ja Baiti mail, kus tekkind väikeriigid pärast revolutsioone elasid maa-reformi tähe all. Maauuendust, isegi sotsialistide seas, ei mõistetud teisiti kujutledagi kui *maajagamisega* väikekohtadeks.

Neis uutes pisitalundites pole tehniliste uuenduste tarvituselevõtust juttugi. Riiklike laenudega, küll inventari-, maaparanduse- j. t. nimelistega, suudeti nad kord panna kiratsema, kuid kapitalistlik majandus läheb oma teed, hoolimata inimeste tahtest. Suurkäitised — latifundiumid — tapavad väiketalundid nagu suurtööstus surmab käsitöömestri. See Karl Marx'i väide leiab ikka enam ja enam tõestust, eriti viimaseil aastail. Kuidagi toimub Euroopaski väikemaade koondamine, nagu see on sündind juba Ameerikas. Kuidas ka väikepõllumees kogu perekonnaga ei higistaks, päikese tõusust loodeni, kuidas ta ka ei maadleks iga üksiku terakese päästmiseks, ometi masin hiigelpõllul teeb töö odavamalt.

Ei aita ka ükski riikliku võimu püüe toetuste ja laenudega väikepõllupidamist hoida elujõulisena.

Kõrgete kaitsetollidega küll tehakse leib kalliks tarvitajale, aga põllumeest nad siiski ei päästa. Pisut parem on vast riiklik viljamonopol, mis vähem spekulatsiooni võimaldab, aga sellegi abil, nagu Eestigi teravil-

jakaitseesädusega, sünnib põllumajanduse toetamine tarvitaja ja maksumaksja kulul. Ka talude oksjonitel müümise, mida ei põhjusta alati isiklik ülejüelamine, võib ju riigivõim seisma panna, nagu nõutakse praegu Soomes. Kõik need riigivõimu sunnivahendid aga takistavad kapitalistliku tulunduselu vaba ringkäiku ja süvendavad veelgi kriisi.

Juba lühikenegi areng on tõestand, et mingeid paremusi ei too ka palju kiidetud üleminek piima- ja liha-karja arendamisele, või kanade ja kodujäneste kasvatamisele. Ka siin annab üleproduktsoon end rängalt tunda.

Nõukogude Vene, kus ka revolutsiooni ajal maa jaotati, juba varsti hakkas suurmaapidamise juure tagasi pöörama. Nii riiklikud suurmõisad kui talupoegade ühismaapidamised, kuhu pannakse tööle traktorid ja moodsad põllutöömasinad, püüavad järele aimata Ameerika „nisuvabrikuid“. Hoolimata terroristlikust survest, mis sääal valitseb, sel näib ometi olevat edu, nii et isegi kodanlised majandusmehed Venest hakkavad võtma eeskuju. Juba kuuldu üksikuist ühismaapidamise teostamise katsetest. Näiteks *Württembergis* ühe kogukonna talupidajad (mitte sotsialistid) on leppind kokku kolmeks aastaks oma maade harimist teostada ühiselt, moodsate tehniliste vahenditega.

Kui nüüd Vene ühismaapidamised ja samasugused katsed väljaspool Venet õnnestuvad, on kindlasti arvata, et need eeskujud leiavad elavat propageerimist ja hulgalist järeletegemist. Kapitalistlik ühiskonnas aga seegi vahend ei tooks lahendust. See tähendaks kõigepäält turule paisatava viljahulga kohutavat kasvu, seega vilja üleproduktsooni suurenemist veelgi, mis veel enam suruks alla hinnad. Teisest küljest üleminek suurmaapidamisele vähendaks põllutööliste arvu. Kui tänapäev üks perekond kuidagi elatub isegi 5-e hektarilisel põllulapikesel, siis ratsionaliseeritud suurmaapidamine vajab üht inimtõhjuudu alles 200 ha põllupinna harimiseks. See tähendab töötute armee määratud kasvu, mille tõttu tarvitamine vähe-

neb veelgi ja kriis veel teravamaks muutub.

Nii näeme, põllumajandus, nagu kogu kapitalistlik tulunduski, on ummikus, mille lahendamine kapitalistlike meetoditega võimatu. Ei aita kaitsetollid, ei viljamonopol, ei välja-veo preemiad, ei uute alade otsimine ega põlluharimise kollektiviseerimine. Ainult sotsialism võib tuua lahenduse ka põllupidamise arenemisele.

Sotsialistlik plaanikindel tulunduselu korraldus võimaldab kõigile *elatisminimumi*. Kui laiad hulgad, kes praegu näljas või alatoitluses, saavad rahuldada korralikult oma elutarbeid, on kadund kogu kriisi põhjus: tarbeainete ülepakkumine tarvitamisest. Nõnda ainult sotsialism lahendab käesoleva kapitalistliku tulunduskriisi ja sellega ka põllumajanduse ummiku. Sotsialism on ainus pääsetee ka põllutöölilistele, talunikele praegusest viletsusest. Nüüdse kriisi mõjul selgub ikka enam laia-tele talupoegade hulkadele, et töölisklassi partei — sotsialistlik partei — mitte enam maajagajana, vaid ühis-

konna *revolutsioonilisena* tegurina — sotsialismi teostajana kapitalismi rudesole, on ka talupoegade partei. Seega sotsialistlik partei ka põllumajandusemaades saab omale sotsiaalselt kindla aluse — revolutsioonilised talupojad.

Tänapäeval teostuma hakkava töelise *töölisklassi ja talupoegade liidu* sennine nõrkus on olnudki tähtsaks põhjuseks, miks sotsialismi teostav *dünaamiline* tegur — organisatsiooniline jõud — pole olnud küllalt tugev oma eesmärgi kätte võitmiseks, kuigi *tulunduslikud eeldused* selleks ammu küpsed. Tööstusproletariaat üksi on ühiskonnale varandusi loovast jõust ainult pool, talupoegade aktiivse kaasalöömiseta sotsialismi teostamine on liiga raske, liig suuri ohvraid nõudev. Sotsialistlik partei peab olema talupoja massidele juhiks, lööma tagasi fašismi ja teiste reaktsiooniliste jõudude demagoogia linna tööliste ja talupoegade vastolulistest huvidest, sotsialistlik partei peab näitama talupoegadele õige ja ainukese pääsetee nende viletsuste ummikust — tee sotsialismile.

Noorsotsialistide töomailt.

UUS NOORTEKAITSE

Sotsialistliku Noorsoo-Internatsionaali viimane eksekutiivkomitee istung otsustas võidelda rahvusvahelises ulatuses järgmiste nõuete eest:

1. Töötaja lühendused noortele.
2. Hoolitsemine töötute noorte eest, tõmmata eriti noori hädaabitööle; soodustada pärast kooliaegseid kursusi, toetust töötutele noortele, päevakodude asutamist jne.
3. Iga-aastase puhkeaja kindlustamine noortele.
4. Täiendus- ja kutsekooli sundus mitte üksi tööpilastele, vaid ka kõigile tööliste alla 18. aasta.
5. Üldise koolikohustuse pikendamise.

Järgmine kongress

Sotsialistliku Noorsoo-Internatsionaali järgmine kongress peetakse 16.—18. mail 1932 Zürichis järgmise päevakorraga:

1. Võitlus rahu ja noorpõlve eest — ref. de Brouckère (Belgia).
 2. Töölisklass ja demokraatia — ref. Friedrich Adler (S.T.I. sekretär).
 3. Tulunduskriis ja töölisnoorpõlv — ref. Anton Kimml (Austria).
 4. Sekretariaadi aruanne — ref. Erich Ollenhauer (S.N.I. sekretär).
- Kongressiga ühenduses šveitsi sotsialistlik noorsooliit korraldab pidustused 15. ja 16. mail.

Rahvusvahelised pidustused.

Sotsialistliku Noorsoo-Internatsionaali rahvusvahelised pidustused peetakse 1934. a. augustis Hamburgis.

Noortöölised ja noor intelligents.

Sotsialistliku Noorsoo-Internatsionaali eksekutiivkomitee juhib kõigi liikmete tähelepanu sotsialistliku organiseerimistöö suurele poliitilisele tähtsusele ülikoolis ja keskkoolis.

See töö on erilise tähtsusega, pidades silmas vaimutööliste arvulist kasvu ja klassipärast tähtsust sotsiaalses ja riiklikus elus, ja poliitilise reaktsiooni katseid eraldada neid kihte kunstlikult haridus- ja seisuessõiguste kaudu proletariaadist. Eksekutiivkomitee kutsub sellega oma liikmeid üles toetama sotsialistlike üliõpilasorganisatsioonide tööd ja olemasolevate olukordade kohaselt algatama organiseerimistööd keskkoolides, seda toetama ja organiseerima või juhtima parteijuhataste tähelepanu selle töö väärtusele.

(Sotsialistliku Noorsoo-Internatsionaali otsus 18. sept. 1931).

Tallinna ühing

korraldas selle suve kestes organisatsioonilised kursused, millest võttis alaliselt osa üle 25 seltsimehe. Kursused, mis lõppesid septembris, andsid kõigile usaldusmeeste vajalised organisatsioonilised teadmused.

Tallinna organiseerub.

Septembri alul asutati Tallinna teine noorsotsialistlik ühing nimega „Karl Marx“. Ühingu põhjaks oli 7 endise ühingu liiget, kes asusid tõmbama juurde uusi noortöölisi. Ühing asus oma ruumidesse Lasnamäe töölisraionis.

Meie brošüürid.

Neil päevil ilmus Noorsotsialistliku Lüüdi kirjastusel kaks brošüüri: üks — Noore kohus — linna noortele ja teine — Kiri noorele — maa noortele määratult. Brošüürid on mõeldud esialgseks tutvunemiseks meie liikumise sihtidega. Kummagi brošüüri hind on 5 senti.

Lüüdi brošüürideseeria jätkub.

Tartu spordipidu.

Tartu Noorsotsialistliku ühingu spordiring korraldas suurema spordipäe 5. ja 6. septembril.

Käsiraamat.

„Noorsotsialistlik käsiraamat organisatsioonitööks“ on leidnud tähelepanu ka partei- ja spordühingute tegelastelt.

MIS ÜTLEB PAAVST SOTSIALISMIST?

Kirik ei toimi kaugeltki ainult taevariigi asjadega — selle uuemaks tõestuseks on paavsti ringkiri maikeus „ühiskonnakorrast ja tööliküsimusest“. Selles öeldakse otsekohe: *Ei või olla ühtaegu hääd katoliiklane ja tõeline sotsialist*. Sellepärast paavst kutsub katoliiklasi, kes on läind sotsialismi leeri, tagasi kirikliku õpetuse juurde.

Ei ole selles midagi imelikku! Veel enam, ka Lutheri kirik ei käi teist teed. Kirik kui *valitseva klassi* asutis ei või muud kui võidelda uue ühiskonna ehitamispuüete vastu. Nagu „usuisa“ Martin Luther omal ajal löi avalikult feodaalhärrade poole, nõudes, et mõisnike ülekohuga meeleheitel viidud mässavad talupojad tulevad tappa nagu hullud koerad, nii meie ei ole märgand ka oleviku Eesti kirikus mustakuume, kes oleksid teind vahe enda ja reaktsiooni vahele ning kes oleksid asunud võitlusse sotsiaalse õigluse eest.

Küllap sotsialistlik tööliikumine võtab vastu kiriku väljakutse — ja see ei ole kasuks kirikule!

ENDEL EILSEN

Siht meil on ees

Ründajad noored, taas ees meil on [matk, meid ei kohuta surm ega katk.

Vajame võitlusiks võimukust, tarmu; rõhujail meie ei heida armu.

Siht meil on ees: vaba ühiskond see. Raske on võita, ränk võitluseks tee.

Süski ehk, ründajad noored, meie on [võit, kuigi ränk ja raske on võitjate sõit!

Edasi ründajad! Ees meil on retk, asjatu ajaraisk, on kallid iga hetk!

Sotsialistlik ei ole retsepti taskuhoidmine kõigi tuhande võimaluse jaoks, aga sotsialistlik on näha igas sündmuses klassivõitluse suurt säädust ja anda sellele lahendus, mis soodustab proletariaadi võitu.

Paul Levi.

Kirjandust

TARTU NOORSOTIALISTLIKU ÜHINGU ALBUM I

Tartu ühing on jõudnud oma kivitruukilise piltidega albumini. Toime-
tusse kuuluvad E. Eilsen, E. Lepik,
A. Piir, E. Sarri ja Ad. J. Toom.
Kõigepäält välimus (J. Feldmanni
kaas!) on meeldiv, sisu ilustab rida
linoollõikeid Feldmannilt ja Toomelt.
Sisuks on rida artikleid: Nigol And-
reseni „Elagu proletaarne optimism!
Maha väikekodanlik skepsis!“, Van-
da Kann'i „Naise ülesandeist klassi-
võitluses“, Eeri Lepiku „Erapooletu-
sest ja platonismist“, „Sportimistar-
best tööliskonnas“, L. Sapotzki „In-
ternatsionalism ja rahvuslus“, A.
Audova „Kapitalismi pankrott“, E.
Eilseni „Karskustöö ülesanne töölis-
konnas“, Leo Orava „Proletaarlik
kunst ja tööliskond“, Ad. J. Toom'e
„Me teost ja tahtest“. Ilukirjandust
on E. Eilsen'ilt, Osvald Toots'ilt,
Elli Sarri'lt ja A. Piirilt. Koguteos,
mis tõuseb üle vähenõudliku käsipal-
junduse piiride!

„SOZIALISTISCHE JUGEND“

Sellenimeline ajakiri „poliitilise
mõtlemise ja toimingu kasvatuseks“
hakkas augustis ilmuema tuntuil Gg.
Engelbert Graf'i toimetusel. Ajakiri
pakub kokkuvõtlikke kirjutisi mit-
mekesistelt aladelt. Kaastöölisena on
märgitud hulk noorele generatsioo-
nile ja uusaegsele sotsialismimõist-
misele lähedalseisvaid isikuid nagu
Dr. Kurt Löwenstein, Dr. Anna
Siemsen, Otto Jenssen, August
Siemsen, Trude Wiechert, Franz Le-
pinski, H. Soffner, Dr. Lauterbach,
Karl Schröder, Helmut Wagner,
Horst Berenz, Leo Friedmann, Max
Adler, Dora Fabian, Werner Zorn
(Saksast ja Austriast) Gabriel Gob-
ron (Prantsusmaalt), K. H. Wiik
(Soomest), M. Hansome (Inglis-
maalt), Cecil Forrer (Sveitsist) jne.

Et ajakiri oma suuruse juures
pääleki on odav (1 mk. 20 penni vee-
randastus), see on meie saksa keelt
oskajatele seltsimeestele hädavajaline
nü teoreetiliste teadmuste omanda-

miseks kui ettekandematerjali saa-
miseks. Tellida on võimalik Liidu ju-
hatuse kaudu.

André Gide: Vatikani keldrid.
Tõlkind Joh. Semper.

Praegusaja prantsuse kirjanduse
väljapaistvamaid juhte André Gide
esindab kirjanduslikku suunda, mis
selga pöörates tõelikkusele on sulund
romantilise kiindumusega filosoofi-
lisse spekulatsioonile ja psühholoogi-
liste erandnähte kujutamisse. „Vati-
kani keldrid“ on sellise ellusuhtu-
mise tüüpiliseks näiteks. Teose te-
gelased on abstraheeritud, lahti kis-
tud ühiskondlikust tõelusest ja näi-
datud autori iroonilise pilgu kõver-
peegli kaudu. Autor ei armasta oma
tegelasi, nii nagu ei armasta maai-
lma ja nii nagu kogu ta huvi on
pöördud vaid endasse ja oma män-
gutuppa — kunsti. Selles jagab ta
elumõtte kaotand suurkodanluse suhtu-
mist maailma.

Meid huvitab see teos aja tunnu-
sena: on vaid mäng kõditavate
erandjuhtude ja reaalse sisuta idee-
desäraga, mis aga puudub on —
aega ja inimesi mõistev ja näha
tahtev tõsidus. Kuid sõnastiililt ja
kunstiliselt ehituselt on see teos
täiuslikumaid, samuti nagu Joh.
Semperi tõlge on eeskujulik.

A. A.

Võitlev klassiteadlik proletariaat
ei või olla löödud maha maailma
üheltki vaenuliselt jõult. Kui sotsia-
lism ongi hetkeks vaenlase ülevõimu
all, siis ta tõuseb järgmisel hetkel
seda võimsamalt kõrgele, ja see, mi-
da võidutsev kodanline maailm oma
silmapilkses võidupöörises peab
meie hävinguks, osutub varssi meie
võiduks. Nii oli kommuuni mater-
damisega, nii oli ka sotsialistidesää-
dusega.

Aga häving, sõna täies mõttes on
meile, kui meie ei jää alla vastase
ülevõimule, vaid kui, katsumata
üldse jõudu, enne otsustavat võitlust,
kuulutame enda võidetuks.

Rosa Luxemburg.

Die Organisation im Klassenkampf (Organisatsioon klassivõitluses. Töölisklassi poliitilise organisatsiooni probleemid). „Punaste raamatute“ teine raamat on ilmund sisukana ja põhjapanevana. *Otto Jenssen* käsitleb massiorganisatsiooni ajaloolist arengut, *Helmuth Wagner* organisatsiooni ja klassi vahelkorda ning praktilisi organisatsiooniküsimusi, *Fritz Bieligk* saksa sot-

sialistliku organisatsiooni arengut, *Kurt Laumann* organisatsiooni ja aparaati, *Ernst Eckstein* asetab nõuded organisatsiooni ümberkujundamiseks. See raamat on üks esimesi, mis annab põhjaliku käsitluse töölisklassi organisatsioonist ning varustab vastavate teadmistega. Raamatu hind 4,5 Saksa marka, seeria tellijaile 3 marka (Tellitav NS Liidu kaudu). N. A.

PIKKA VEITSI

Alevikinos

*Hulk vaatajaid on visat suure ruumi,
paar neiu päevitand, üks sulipoiss,
veel teine, kolmas istub avasuuli,
ja põnev huvi pilgub silmis nois.*

*Pilt läänest metsikust, süis sügav draama,
ent raskes elus armastust on suurt,
patt imalalt veab üürikeseks kaasa,
arm ühendab kaks igatsevat suud.*

*Ent kareda ja valju aeg toob hinna:
veel brauning lunastuseks viimseks jääb,
ees sulipoiss kord ohkab tüiest rinnast,
et toss läind välja nagu ikka läib!*

TALLINNA TÖÖLISTEAATER

VÄIRE TARTU 25 (VANA ESTONIA)

Etendused igal teisipäeval, neljapäeval ja pühapäeval

Mängukavas: M. Gorki näidend „PÖHJAS“ V. Katajevi komöödia „1.000.000 PIINA“ ja Fr. Wolff'i draama „CYANKALI“

Rülasta ise teatrit ja too kaasa sõpru!

„RÜNNAK“, Eesti Noorsotsialistliku Liidu häälekandja. Toimetus: *Nigol Andresen, Karl Freiberg, Erik Tuiman*. Vastutav toimetaja ja väljaandja *Mihkel Mihkelson*. Ilmub Tallinnas kord kuus päale juuni ja juuli. Tellimishind: aastas 1 kroon 50 senti, 6 kuud 80 senti. Toimetus ja talitus: Tallinn, V. Pärnu 31. — Postkast 367.

Kirjastus o.-ü. „Täht“ trükikoda Tallinnas.

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR